# అనుబంధ సమాచారం

| రాజులు | – | బిరుదులు |
|---|---|---|
| తిక్కన సోమయాజి | – | కవిబ్రహ్మ |
| గౌతమిపుత్ర | – | ఏకబ్రాహ్మణ, క్షత్రియ దర్పమాన మర్థన, ఏకదనుర్ధర, త్రిసముద్ర తోయపీత వాహన, ఆగమ నిలయ, శకారి, శాతవాహన యశః ప్రతిష్ఠానకురుడు, ధనకటకస్వామి, రారాజు |
| మొదటి చాళుక్య భీమ | – | కవి వృషభ |
| మొదటి నందివర్మ | – | వివిధ ధర్మప్రధానుడు |
| మొదటి అమ్మరాజు | – | రాజమహేంద్ర |
| మొదటి బేతరాజు | – | కాకతి పురాధినాథ |
| మొదటి ప్రోలరాజు | – | కావతి వల్లభుడు |
| రెండవ బేతరాజు | – | త్రిభువనమల్ల, పరమ మహేశ్వర, విక్రమ చక్ర |
| రెండవ మాధవవర్మ | – | త్రికూట మలయాధిపతి |
| రెండవ నందివర్మ | – | పల్లవమల్లుడు, పరమ భాగవతుడు |
| రెండవ పులోమావి | – | నవనగర స్వామి మహాముండలేశ్వర |
| విజయదేవవర్మ | – | పరమ మహేశ్వర, |
| కుమార గిరి రెడ్డి | – | కర్పూర వసంతరాయలు |
| గణగ విజయాదిత్యుడు | – | గణకేనల్లాట, పరచక్రరాజు, త్రిపుర మర్త్తమహేశ్వర |
| శివస్కందవర్మ | – | దర్మ మహారాజాధిరాజు |
| సింహవిష్ణువు | – | అవని సింహ |
| నన్నయ | – | ఆదికవి, వాగనుశాసనుడు |
| కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడు | – | విషమసిద్ధి |
| వశిష్టపుత్ర పులోమావి | – | దక్షిణా పథీశ్వరుడు |
| కందరుడు | – | కృష్ణవేణ్ణీధుడు, త్రికూటపతి |
| హస్తివర్మ | – | అనేక సమరావాప్త విజయుడు |
| త్రిలోచన పల్లవుడు | – | కాడువెట్టి |
| ప్రోలయ వేమారెడ్డి | – | ధర్మప్రతిష్టాగురు, అనవతర పురోహితృత, సోమపాన, మ్లేచ్ఛాబ్ధి, కుంభోధ్భవ |
| దువ్వూరి రామిరెడ్డి | – | కవికోకిల |
| అనవేమారెడి | – | వసంతరాయుడు |
| కాటయ వేమారెడ్డి | – | కటకచూరకౌర |
| రాయప్రోలు సుబ్బారావు | – | కవి భూషణ |

## కాకతీయ, విజయనగర సాహిత్యం

| | | |
|---|---|---|
| పాల్కురికి సోమానాథుడు | – | బసవ పురాణం, పండితారాధ్యా చరిత్ర |
| శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు | – | ఆముక్త మాల్యద (విజయనగర పాలనా వ్యసవ్థను గురించి తెలుపుతుంది) మందాలన చరిత్ర, జాంబవతి పరిణయం |
| అల్లసాని పెద్దన | – | మను చరిత్ర (విజయనగర సామ్రాజ్య నందలి సాంఘీక, మత పరిస్థితులు తెలుపుతుంది) |
| తెనాలి రామకృష్ణ కవి | – | పాండురంగ మహాత్మ్యం |
| తిరుమలాంబ | – | వరదాంబికా పరిణయం |
| రామరాజభూషణుడు | – | వసుచరిత్ర, సరసభూపాలీయం |
| తిక్కన | – | నిర్వచనోత్తమ రామాయణం, ఆంధ్రమహాభారతంలోని విరాట పర్వం నుంచి స్వర్గారోహణ పర్వం అంటారు. |
| నన్నెచోడుడు | – | కుమార సంభవం |
| విద్యానాథుడు | – | ప్రతాపరుద్ర యశోభూషణం |
| జాయపసేనాని | – | నృత్యరత్నావళి, గీత రత్నావళి |
| మారన | – | మార్కండేయ పురాణం |
| భాస్కరుడు | – | భాస్కర రామాయణం |
| గోన బుద్ధారెడ్డి | – | రంగానాథ రామాయణం |
| గంగాదేవి | – | మధురా విజయం (మొదటి బుక్క రాయల పాలనా కాలంలో కుమార కంపన మధురపై సాధించిన విజయాన్ని తెలుపుతుంది) |
| రాజనాథ డిండిమ | – | సాళువాభ్యుదయము (సాళువ వంశ క్రమాన్ని వివరిస్తుంది) |
| నందితిమ్మన | – | పారిజాతాపరణం |
| దూర్జటి | – | శ్రీకాళహస్తీశ్వర మహాత్మ్యం |
| పింగళీ సూరన | – | ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నం, కళాపూర్ణోదయం, రాఘవ పాండవీయం |
| బద్దెన | – | సుమతీ శతకం |
| మల్లన | – | రాజశేఖర చరిత్ర |
| కందుకూరి రుద్రకవి | – | నిరంకుశోపాఖ్యానం, సుగ్రీవ విజయం |

## ప్రముఖ కవులు వారి రచనలు

| కవి | – | రచనలు |
|---|---|---|
| ◆ కొండా వెంకటప్పయ్య | – | సృష్టి విచారం, స్వీయచరిత్ర |
| ◆ మాడపాటి హనుమంతరావు | – | నిజాం రాష్ట్ర ఆంధ్రులు, వెట్టి చాకిరి |
| ◆ ఉన్నవ లక్ష్మీ నారాయణ | – | మాలపల్లి |
| ◆ అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు | – | నా జీవితం, నవ్యాంధ్రం |
| ◆ గురజాడ అప్పారావు | – | కన్యాశుల్కం, పుత్తడిబొమ్మ పూర్ణమ్మ, ముత్యాల సరాలు |
| ◆ కందుకూరి వీరేశలింగం | – | రాజశేఖర చరిత్ర, సత్యరాజ పూర్వదేశ యాత్రలు, ఆంధ్ర కవుల చరిత్ర, స్వీయ చరిత్ర |
| ◆ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు | – | అబ్రహాం లింకాన్ చరిత్ర |
| ◆ బూర్గుల రామకృష్ణారావు | – | రెడ్డిరాజుల కాలపు సంస్కృతి, ఉమర్ ఖయ్యాం |
| ◆ సి. నారాయణరెడ్డి | – | విశ్వంభర, మంటలు – మానవుడు, కర్పూర, వసంత రాయలు, ఉదయం నా హృదయం, ముత్యాల కోకిల |
| ◆ సరోజిని నాయుడు | – | ది గోల్డెన్ త్రెష్ హోల్డ్, ది బ్రోకెన్ వింగ్, బర్డ్ ఆఫ్ టైమ్ |
| ◆ ఏటుకూరి వెంకటనరసయ్య | – | మగువమాంచాల, క్షేత్రయ్య |
| ◆ సి.ఆర్.రెడ్డి | – | ముసలమ్మ మరణం, కవితత్వ విచారం |
| ◆ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు | – | ఆంధ్రుల వాజ్ఞయ సూచిక |
| ◆ గరిమెళ్ళ సత్యనారాయణ | – | మా కొద్ది తెల్లదొరతనం – గేయం |
| ◆ తుమ్మల సీతారామమూర్తి చౌదరి | – | సూతపురాణం |
| ◆ సురవరం ప్రతాపరెడ్డి | – | గోల్కొండ కవుల సంచిక, ఆంధ్రుల సాంఘీక చరిత్ర |
| ◆ దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య | – | బ్రహ్మణ స్మృతి, చాటువులు |
| ◆ పింగళి లక్ష్మీకాంతం | – | ఆంధ్రసాహిత్య చరిత్ర, సౌందరనందం (తెలుగు) |
| ◆ చిలకమర్తి లక్ష్మీ నరసింహం | – | స్వీయచరిత్ర, గయోపాఖ్యానం, కర్పూర మంజరి, నవ్వుల గని, రామచంద్ర విజయం, గణపతి |
| ◆ గుడిపాటి వెంకటాచలం | – | స్త్రీ మైదానం, ప్రేమలేఖలు మ్యూజింగ్స్ |
| ◆ గుఱ్ఱం జాషువా | – | ఫిరదౌసీ, గబ్బిలం, ముంతాజ్ మహల్, క్రీస్తు చరిత్ర, ముసాఫిరులు, అనాధ (కావ్యసంపుటిలు) |
| ◆ తుమ్మల సీతారామమూర్తి | – | రాష్ట్ర గానం |
| ◆ అడవి బాపిరాజు | – | గోనగన్నారెడ్డి, కోసంగి, హిమబిందు, అడవి, శాంతిశ్రీ, శశికళ (కవితా సంపుటి) |
| ◆ రాజకొండ విశ్వనాథశాస్త్రి | – | మూడు బంగారం కథలు, ఆరు సారా కథలు |
| ◆ పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావు | – | సాక్షి, విప్రనారాయణ, మేరీ కహాని |
| ◆ బసవరాజు అప్పారావు | – | బసవరాజు గేయాలు |
| ◆ త్రిపురనేని గోపీచంద్ | – | అసమర్థుని జీవనయాత్ర, పండిత పరమేశ్వర శాస్త్రి, వీలునామా, చీకటి గదులు |
| ◆ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ | – | శ్రీమదాంధ్ర రామాయణ, |
| ◆ శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు | – | మహాప్రస్థానం, ఖడ్గసృష్టి |
| ◆ చిలుకూరి వీరభద్రరావ | – | ఆంధ్ర కవుల చరిత్ర |
| ◆ దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి | – | కృష్ణపక్షం, ఊర్వశి |
| ◆ కె.ఎమ్.మున్షీ | – | 'ది ఎండ్ ఆఫ్ యాన్ ఎరా' |
| ◆ ఆరుద్ర | – | సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యం, సినీవాలి, త్వమేవహం, గాయాలు – గేయాలు, కొండగాలి తిరిగింది. |
| ◆ రావినారాయణరెడ్డి | – | వీర తెలంగాణ – నా అనుభవాలు – జ్ఞాపకాలు |
| ◆ పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య | – | తెలంగాణ పీపుల్స్ స్ట్రగుల్ అండ్ ఇట్స్ లెసన్స్ |
| ◆ ఛార్లెస్ ఫిలిఫ్ బ్రౌన్ | – | ఆంగ్ల – తెలుగు నిఘంటువు, తెలుగు – ఆంగ్ల, నిఘంటువు వేమన పద్యాలు |
| ◆ లాయక్ ఆలీ | – | ట్రాజడీ ఆఫ్ హైదరాబాద్ |
| ◆ దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు | – | అగ్నిధార, రుద్రవీణ, తిమిరంతోసమరం |
| ◆ దేవలపల్లి వెంకటేశ్వరరావు | – | తెలంగాణ ప్రజల సాయుధ పోరాట చరిత్ర |
| ◆ నార్ల వెంకటేశ్వరరావు | – | నేటి రష్యా, నరకంలో హరిశ్చంద్రుడు |
| ◆ ఏటుకూరి బలరామమూర్తి | – | ఆంధ్రుల సంక్షిప్త చరిత్ర |
| ◆ దర్శి చెంచెయ్య | – | నేను – నా దేశం |
| ◆ గద్దె లింగయ్య | – | విప్లవ వీరులు |

కల్పవృక్షం, వేయిపడగలు,
ఏకవీర, చెలియలి కట్ట.

| వ్యక్తులు | – | బిరుదులు |
|---|---|---|
| ◆ గురజాడ అప్పారావు | – | నవయుగ వైతాళికుడు |
| ◆ దుర్గాబాయ్ దేశ్‌ముఖ్ | – | ఆంధ్ర మహిళ |
| ◆ సరోజినీ నాయుడు | – | భారత కోకిల |
| ◆ గిడుగు రామమూర్తి | – | వ్యవహారికభాషోద్యమ పితామహుడు |
| ◆ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు | – | ఆంధ్రతిలక్ |
| ◆ రఘుపతి వేంకటరత్నం నాయుడు | – | బ్రహ్మర్షి, కులపతి |
| ◆ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ | – | కవిసామ్రాట్ |
| ◆ దండమూరి రాజగోపాలరావు | – | ఆంధ్రభీమ |
| ◆ కల్లూరి సుబ్బారావు | – | రాయలసీమ పితామహుడు |
| ◆ పొట్టి శ్రీరాములు | – | అమరజీవి |
| ◆ దువ్వూరి రామిరెడ్డి | – | కవి కోకిల |
| ◆ నడింపలి నరసింహారావు | – | గుంటూరు కేసరి |
| ◆ మోచర్ల రామచంద్రారెడ్డి | – | దక్షిణ భారత గోఖలే |
| ◆ మాడపాటి హనుమంతరావు | – | ఆంధ్ర పితామహుడు |
| ◆ టంగుటూరి ప్రకాశం | – | ఆంధ్రకేసరి |
| ◆ రాయప్రోలు సుబ్బారావు | – | కవిభూషణ్ |
| ◆ బులుసు సాంబమూర్తి | – | మహర్షి |
| ◆ ధర్మవరపు కృష్ణమాచార్యులు | – | ఆంధ్రనాటక పితామహుడు |
| ◆ త్రిపురనేని రామస్వామి చౌదరి | – | కవిరాజు |
| ◆ శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు | – | మహాకవి |
| ◆ కందుకూరి వీరేశలింగం | – | ఆంధ్రపునర్వికాస పితామహుడు, ఆంధ్ర వైతాళికుడు, గద్యతిక్కన, దక్షిణ భరత విద్యా సాగరుడు |
| ◆ కొండా వెంకటప్పయ్య | – | దేశభక్త, ఆంధ్రోద్యమ జనకులు |
| ◆ జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రి | – | కరుణ శ్రీ |
| ◆ కాశీనాధుని నాగేశ్వరరావు | – | దేశోద్ధారక |
| ◆ న్యాపతి సుబ్బారావు | – | ఆంధ్రభీష్మ |
| ◆ పర్వతనేని వీరయ్య చౌదరి | – | ఆంధ్ర శివాజీ |
| ◆ దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య | – | ఆంధ్రరత్న |

## పంచారామాలు

ఒకే లింగం ఐదు భాగాలుగా ఐదు ఆరామాలలో ప్రతిష్టింపబడడం వల్ల పేరు వచ్చింది.

1. **ద్రాక్షారామం:** తూర్పుగోదావరి జిల్లా ద్రాక్షారంలో ఉంది.
2. **కొమరారామం:** తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని సామర్లకోటలో ఉంది.
3. **సోమారామం:** పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలోని గునుపూడి (భీమవరం)లో ఉంది.
4. **క్షీరారామం:** పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో పాలకొల్లులో ఉంది.
5. **అమరారామం:** గుంటూరు జిల్లాలోని అమరావతిలో ఉంది. ఇదే అమరేశ్వరస్వామి ఆలయం. ఇది బౌద్ధశిల్పకళలకు అమరావతి ప్రసిద్ధి చెందింది.

## అవిభక్త మద్రాసు రాష్ట్రానికి ముఖ్యమంత్రులు

**జస్టిస్ పార్టీ ముఖ్యమంత్రులు**

| | |
|---|---|
| 1. పానగదల్లు రాజు | : 1921 – 27 |
| 2. పి.సి.సుబ్బరాయన్ | : 1927 – 30 |
| 3. డా।। మునుస్వామి నాయుడు | : 1930 – 32 |
| 4. బొబ్బిలి రాజా | : 1932 – 37 |
| 5. కె.వి.రెడ్డి నాయుడు | : 1937 – 37 |

## కాంగ్రెస్ పార్టీ ముఖ్యమంత్రులు

| | |
|---|---|
| 1. చక్రవర్తి రాజగోపాలాచారి | : 1937 – 39 |
| 2. టంగుటూరి ప్రకాశం | : 1946 – 47 |
| 3. ఒ.పి. రామస్వామి రెడ్డియార్ | : 1947 – 49 |
| 4. కుమారస్వామి రాజా | : 1949 – 52 |
| 5. సి. రాజగోపాలాచారి | : 1952 – 57 |

## ఇక్ష్వాకులు

- వాసిష్ఠీపుత్ర శ్రీక్షాంతమూలుడు – క్రీ।।శ।। 225 – 245
- మాఠరీపుత్ర వీరపురుషదత్తుడు – క్రీ।।శ।। 245 – 265
- వాసిష్ఠీపుత్ర ఇహవులక్షాంతమూలుడు – క్రీ।।శ।। 265 – 290
- వాసిష్ఠీపుత్ర రుద్రపురుషదత్తుడు – క్రీ।।శ।। 290 – 300

## బృహత్ పలాయనులు

జయవర్మ – క్రీ।।శ।। 300 – 325 ఈ వంశ రాజులలో ఇంత వరకు చరిత్రకందని ఇతడు ఒక్కడే.

## విష్ణుకుండినులు

విష్ణుకుండినుల వంశానుక్రమంలో చరిత్రకారులలో ఏకాభిప్రాయం లేదు. ఒక వాదాన్నునుసరించి కింది రీతిగా పేర్కొనవచ్చు.

- ఇంద్రవర్మ – క్రీ।శ। 375 – 400
- విక్రయేంద్రవర్మ – క్రీ।శ। 400 – 425
- గోవింద వర్మ – క్రీ।శ। 425 – 465
- మాధవవర్మ – క్రీ।శ। 465 – 515
- విక్రమేంద్రవర్మ – క్రీ।శ। 515 – 525
- ఇంద్రవర్మ – క్రీ।శ। 525 – 555
- విక్రమేంద్రభట్టాకరవర్మ – క్రీ।శ। 555 ---?

## వేంగిచాళుక్యులు లేక తూర్పుచాళుక్యులు

- కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడు క్రీ।శ। 624 – 641
- జయసింహవల్లభుడు క్రీ।శ। 641 – 673
- ఇంద్రభట్టారక కీ।శ। 673 --
- విష్ణువర్ధన – 2 క్రీ।శ। 673 – 681
- మంగిరాజు క్రీ।శ। 681 – 705
- జయసింహ – 2 క్రీ।శ। 705 – 717
- విష్ణువర్ధన – 3 క్రీ।శ। 718 – 752
- విజయాదిత్య – 1 క్రీ।శ। 753 – 771
- విష్ణువర్ధన – 4 క్రీ।శ। 771 – 806
- నరేంద్ర విజయాదిత్య క్రీ।శ। 806 – 846
- కలి విష్ణువర్ధన క్రీ।శ। 846 – 848
- గుణద విజయాదిత్య క్రీ।శ। 848 – 891
- చాళుక్య భీమ క్రీ।శ। 892 – 921
- విజయాదిత్య – 4 క్రీ।శ।921 --
- అమ్మరాజు – 1 క్రీ।శ। 928 – 930
- విజయాదిత్య – 5 క్రీ।శ। 928 -- –
- భీమ – 1 క్రీ।శ। 928 – 930
- చాళుక్య భీమ – 2 క్రీ।శ। 930 – 945
- అమ్మరాజు – 2 క్రీ।శ। 945 – 970
- దానార్ణవ క్రీ।శ। 970 – 973
- శక్తివర్మ క్రీ।శ। 973 – 1011
- విమలాదిత్య క్రీ।శ। 1011 – 1018
- రాజరాజనరేంద్ర క్రీ।శ। 1019 – 1061
- విజయాదిత్య క్రీ।శ। 1061 – 1076

## కాకతీయులు

- మొదటి భేత రాజు క్రీ।శ। 1000 – 1030
- మొదటి ప్రోల క్రీ।శ। 1030 – 1076
- రెండవ భేత క్రీ।శ। 1076 – 1108
- దుర్గరాజు క్రీ।శ। 1108 – 1116
- రెండవ ప్రోల క్రీ।శ। 1116 – 1157
- రుద్రదేవుడు క్రీ।శ। 1158 – 1195
- మహదేవుడు క్రీ।శ। 1195 – 1199
- గణపతి దేవుడు క్రీ।శ। 1199 – 1262
- రుద్రమదేవి క్రీ।శ। 1262 – 1289
- రెండవ ప్రతాపరుద్రుడు క్రీ।శ। 1289 – 1323

## రెడ్డి రాజులు

- ప్రోలయవేమారెడ్డి క్రీ।శ। 1325 – 1353
- అనపోతారెడ్డి క్రీ।శ। 1353 – 1364
- అనవేమారెడ్డి క్రీ।శ। 1364 – 1386
- కోమరగిరిరెడ్డి క్రీ।శ। 1386 – 1402
- పెదకోమటి వేమారెడ్డి క్రీ।శ। 1402 – 1420
- రాచవేమారెడ్డి క్రీ।శ। 1420 – 1424

## విజయనగర రాజులు

### సంగమ వంశం

- మొదటి హరిహరరాయలు క్రీ।శ। 1336 – 1355
- మొదటి బుక్కరాయలు క్రీ।శ। 1355 – 1377
- రెండవ హరిహరరాయలు క్రీ।శ। 1377 – 1404
- రెండవ బుక్కరాయలు క్రీ।శ। 1404 – 1422
- మొదటి దేవరాయలు క్రీ।శ। 1406 – 1422
- రామచంద్రరాయలు క్రీ।శ। 1422
- వీరవిజయబుక్కరాయలు క్రీ।శ। 1423
- రెండవ దేవరాయలు (ప్రౌడరాయలు) క్రీ।శ। 1423 – 1446
- మల్లిఖార్జునరాయలు క్రీ।శ। 1446 – 1465
- విరూపాక్ష రాయలు క్రీ।శ। 1465 – 1485

## సాళువ వంశం

- సాళువ నరసింహరాయలు క్రీ।శ। 1485 – 1490
- తిమ్మరాజు క్రీ।శ। 1490
- ఇమ్మడి నరసింహరాయలు క్రీ।శ। 1490 – 1506

## తుళువ వంశం

- సాళువ నరసింహరాయలు క్రీ।శ। 1506 – 1509
- శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు క్రీ।శ। 1509 – 1529
- అచ్యుత రాయలు క్రీ।శ। 1530 – 1542
- వెంకటపతిరాయలు క్రీ।శ। 1542
- సదాశివరాయలు క్రీ।శ। 1542 – 1570

## అరవీటి వంశం

తిరుమల రాయలు క్రీ।శ। 1570 – 1572

మొదటి శ్రీరంగ దేవరాయలు క్రీ।శ। 1572 – 1585

రెండవ వేంకటరాయలు క్రీ।శ।। 1585 – 1614
మూడవ శ్రీరంగ రాయలు క్రీ।శ।। 1642 – 1646

### గోల్కొండ కుతుబ్‌షాహీలు

- సుల్తాన్ కులి కుతుబ్ షా క్రీ।శ।। 1512 – 1543
- జంషీద్ కుతుబ్‌షా క్రీ।శ।। 1543 – 1550
- ఇబ్రహీం కుతుబ్‌షా క్రీ।శ।। 1550 – 1612
- మహమ్మద్ కుతుబ్‌షా క్రీ।శ।। 1612 – 1626
- అబ్దులాల హుస్సేన్ కుతుబ్‌షా క్రీ।శ।। 1526 – 1672
- అబ్దుల్ హసన్ తానీషా క్రీ।శ।। 1672 – 1687

### హైదరాబాద్ ఆసఫ్ జాహి నైంజాలు

- అసఫ్‌జా నిజాం ఉల్‌ముల్క్ క్రీ।శ।। 1724 – 1748
- నాసర్ జంగ్ క్రీ।శ।। 1748 – 1754
- ముజఫర్ జంగ్ క్రీ।శ।। 1751 –
- సలాబత్ సంగ్ క్రీ।శ।। 1751 – 1761
- నిజాం ఆలీఖాన్ క్రీ।శ।। 1761 – 1803
- సికిందర్ జా క్రీ।శ।। 1803 – 1826
- నిజాం నాసిరుద్దౌలా క్రీ।శ।। 1826 – 1857
- అఫ్జల్ ఉద్దౌలా క్రీ।శ।। 1857 – 1869
- మహబూబ్ ఆలీఖాన్ క్రీ।శ।। 1869 – 1911
- ఉస్మాన్ ఆలీఖాన్ క్రీ।శ।। 1911 – 1948

### ఆంధ్రరాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రులు

- టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులు
– 01 – 10 – 1953 నుంచి 15 – 11 – 1954 వరకు
- రాష్ట్రపతి పాలన
– 15 – 11 – 1954 నుంచి 28 – 08 – 1955 వరకు
- బెజవాడ గోపాలరెడ్డి
– 29 – 03– 1955 నుంచి 31 – 10 – 1956 వరకు

### హైదరాబాద్ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి

- డాక్టర్ బూర్గుల రామకృష్ణారావు
– 06 – 03 – 1952 నుంచి 31 – 10 – 1956 వరకు

### ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రులు

1. నీలం సంజీవరెడ్డి
– 01 – 11– 1956 నుంచి 10 – 01– 1960 వరకు
2. దామోదరం సంజీవయ్య
– 11 – 01 –1960 నుంచి 11 – 03 – 1962 వరకు
3. నీలం సంజీవరెడ్డి
– 12 – 03 – 1962 నుంచి 23 – 02 – 1964 వరకు
4. కాసు బ్రహ్మానందరెడ్డి
– 24 – 02 – 1964 నుంచి 29 – 09 – 1971 వరకు
5. పి.వి. నరసింహారావు
– 30 – 09 – 1971 నుంచి 18 – 01 – 1973 వరకు
6. జలగం వెంగళరావు
– 10 – 12 – 1973 నుంచి 05 – 03 – 1978
7. మర్రి చెన్నారెడ్డి
– 06 – 03 – 1978 నుంచి 10 – 10 – 1980 వరకు
8. టంగుటూరి అంజయ్య
– 11 – 10 – 1980 నుంచి 24 – 02 – 1982 వరకు
9. భవనం వెంక్రటామ్
– 24 – 02 – 1982 నుంచి 20 – 09 – 1982 వరకు
10. కోట్ల విజయభాస్కర రెడ్డి
– 20 – 09 – 1982 నుంచి 08 – 01 – 1983 వరకు
11. నందమూరి తారక రామారావు
– 09 – 01 – 1983 నుంచి 16 – 08 – 1984 వరకు
12. నాదెండ్ల భాస్కరరావు
– 16 – 08 – 1984 నుంచి 15 – 09 – 1984 వరకు
13. నందమూరి తారక రామారావు
– 16 – 09 – 1984 నుంచి 08 – 03 – 1985 వరకు
14. నందమూరి తారక రామారావు
– 09 – 03 – 1985 నుంచి 02 – 12 – 1989 వరకు
15. డాక్టర్ మర్రి చెన్నారెడ్డి
– 03 – 12 – 1989 నుంచి 17 – 12 – 1990 వరకు
16. ఎన్. జనార్థన్ రెడ్డి
– 17 – 12 – 1990 నుంచి 08 – 10 – 1992 వరకు
17. కోట్ల విజయభాస్కర్ రెడ్డి
– 09 – 10 – 1992 నుంచి 12 – 12 – 1994 వరకు
18. నందమూరి తారకరామారావు
– 12 – 12 – 1994 నుంచి 31 – 08 – 1995 వరకు
19. నారాచంద్రబాబు నాయుడు
– 01 – 09 – 1995 నుంచి 11 – 10 – 1999 వరకు
20. నారాచంద్రబాబు నాయుడు
– 11 – 10 – 1999 నుంచి 14 – 05– 2004 వరకు
21. వై.ఎస్.రాజశేఖర్‌రెడ్డి
– 14 – 05 – 2004 నుంచి 01 – 09 – 2009
22. కొణిజేటి రోశయ్య 03-09-2009 నుంచి 24-11-2010
23. కిరణ్ కుమార్ రెడ్డి 25-11-2010 నుంచి కొనసాగుతున్నారు.

### ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉప ముఖ్యమంత్రులు

- శ్రీ కొండా వెంకటరంగారెడ్డి – తెలంగాణ – 1961
- శ్రీ జె.వి. నరసింగరావు – తెలంగాణ– 1971
- శ్రీ సి. జగన్నాధరావు – తెలంగాణ – 1982
- శ్రీ కె. రంగారావు – తెలంగాణ – 1994

## ఆంధ్రప్రదేశ్ గవర్నరులు

- సి.ఎమ్.త్రివేది 1956 – 1957
- భీమ్ సేన్ సచార్ 1957 – 1962
- జనరల్ జి.ఎమ్.నగేష్ 1962 – 1964
- పట్టంతాను పిళ్ళై 1964 – 1968
- ఖండూభాయ్ దేశాయ్ 1968 – 1975
- ఎన్. ఓబులరెడ్డి (యాక్టింగ్) 1975 – 1976
- మోహన్‌లాల్ సుఖాడియా 1976 – 1977
- ఆర్.డి. భండారి 1976 – 1977
- బి.జె.దివాన్ (యాక్టింగ్) 1977 – 1978
- శ్రీమతి శారద ముఖర్జి 1977 – 1978
- కె.సి. అబ్రహాం 1978 – 1983
- ఎన్. రామ్‌లాల్ 1983 – 1984
- డా।। శంకర్ దయాల్‌వర్మ 1984 – 1985
- కుమారి కుముద్‌బెన్ మణిశంకర్ జోషి 1985 – 1990
- కృష్ణకాంత్ 1990 – 1997
- రామానుజం (యాక్టింగ్) 1990 – 1997
- సి. రంగరాజన్ 1997 – 2003
- సుర్జీత్ సింగ్ బర్నాలా 2003 – 2004
- సుశీల్ కుమార్ షిండే 2004 – 2005
- రామేశ్వర్ ఠాకూర్ 2006 – 2007
- ఎన్.డి. తివారీ 2007 – 2010
- ఇ.ఎస్.ఎల్. నరసింహన్ 2010 – కొనసాగుతున్నారు.

## శాసనసభ స్పీకర్లు

- అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు 1956 – 1962
- బి.వి. సుబ్బారెడ్డి 1962 – 1967
- బి.ఎ. సుబ్బారెడ్డి 1967 – 1971
- కె.వి. వేమారెడ్డి 1971 – 1972
- పిడతల రంగారెడ్డి 1972 – 1974
- ఆర్. దశరథరామిరెడ్డి 1975 – 1978
- దివి కొండయ్య చౌదరి 1978 – 1980
- మూర్తి రాజు (యాక్టింగ్) 1980 – 1981
- కొన ప్రభాకరరావు 1981 – 1981
- అగరాల ఈశ్వరరెడ్డి 1982 – 1983
- తంగది సత్యనారాయణ 1983 – 1984
- నిశ్శంక వెంకటరత్నం 1984 – 1985
- జి. నారాయణరావు 1985 – 1989
- పి. రామచంద్రారెడ్డి 1990 – 1990
- డి. శ్రీపాదరావు 1991 – 1995
- యనమల రామకృష్ణుడు 1995 – 1999
- శ్రీమతి కె. ప్రతిభా భారతి 1999 – 2004
- కె. ఆర్. సురేష్ రెడ్డి 2004 – 2009
- కిరణ్ కుమార్ – 2009 నుంచి 2010

l నాదెండ్ల మనోహర్ – 2011 నుంచి కొనసాగుతున్నారు.

## విధాన పరిషత్ చైర్మన్లు

- మాడపాటి హనుమంతరావు 1958 నుంచి 1964
- గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్య 1964 నుంచి 1966
- పి. రంగారెడ్డి 1968 నుంచి 1972
- తోట రామస్వామి 1972 నుంచి 1974
- నివర్తి వెంకట సుబ్బయ్య 1974 నుంచి 1981
- సయద్ ముఖసిర్‌షా 1981 నుంచి 1984
- శ్రీ కె. కేషవ్ (యాక్టింగ్) 1981 నుంచి 1985
- ఎ. చక్రపాణి యాదవ్ 2007 నుంచి

## డిప్యూటీ చైర్మన్లు

- శ్రీ జి.ఎన్.రాజు
- శ్రీ ఎన్. ఆనందమ్
- శ్రీ ఎర్రం సత్యనారాయణ
- శ్రీ సయద్ ముఖసిర్ షా

## ముఖ్యశాసనాలు – వాటి ప్రాధాన్యత/ వేయించినవారు

- నానాఘాట్ శాసనం – దేవి నాగనిక వేయించింది. ఆమె భర్త అయిన మొదటి శాతకర్ణి విజయాలను తెలుపును
- నాసిక్ శాసనం – గౌతమీ బాలశ్రీ వేయించిన ఈ శాసనం ఆధార్‌గా గౌతమిపుత్ర శాతకర్ణి ఘనత తెలుసుకోగలం.
- నాగార్జున కొండ, జగ్గయ్య పేట శాసనాలు – ఇక్ష్వాకుల చరిత్రకు ఆధారాలు.
- హతిగుంఫా శాసనం – కళింగ ఖారవేలుడు
- కొండముది తామ్రశాసనం – బృహత్పలాయన వంశం గురించిన ఏకైక ఆధారం జయవర్మ అనే పాలకుని ప్రస్తావన
- గోరంట్ల తామ్రశాసనం – అత్తివర్మ వేయించెను
- మట్టిపాడు తామ్రశాసనం – దామోదరవర్మ వేయించెను
- చేజర్ల శిలాశాసనం – ఇది ఆనంద గోత్రజుల చరిత్రను తెలియజేయును.
- తుమ్మల గూడెం శాసనం – విష్ణు కుండిన రాజు గోవిందవర్మ వేయించెను.
- ఈపూరు, ఖానాపూరు పాలమూరు శాసనాలు – విష్ణుకుండిన రాజు అయిన మాధవవర్మ వేయించినవి.
- రామతీర్థ శాసనం – ఇంద్రవర్మ భట్టాకర వర్మ వేయించెను.
- డుండి, తుమ్మల గూడెం చిక్కుళ్ళ శాసనాలు – విక్రమేంద్ర భట్టారక వర్మ వేయించెను.
- వేల్పూరు శాసనం – పుష్ణకుండిన మాధవవర్మ వేయించినవి,
- మంచికల్లు శాసనం – ప్రాచీన పల్లవ మూలపురుషుడైన సింహవర్మను పేర్కొనుచున్నది.
- మైదవోలు శాసనం – పల్లవరాజు శివస్కందవర్మ
- చందులూరు శాసనం – కుమార విష్ణువు అనే పల్లవరాజు

వేయించెను.

- నాగార్జున కొండ శాసనం (చాళుక్యుల కాలం) – చలికి రెమ్మణుని హిరణ్య రాష్ట్ర అధిపతిగా పేర్కొనుచున్నది.
- ఐహోల్ శాసనం – బాదామి చాళుక్య పాలకుడైన రెండవ పులకేశి ఘనత తెలియును.
- మారుటూరు శాసనం – రెండవ పులకేశి వేంగిని జయించినట్లు తెలుపుతుంది.
- దాలగుండ శాసనం – కదంబరాజు కుకుత్సవర్మ
- చేజర్ల శాసనం (చాళుక్యులు) – కుబ్జ విష్ణువర్ధనుని గురించి తెలుపును. ఈ శాసనంలో సగం పైగా తెలుగు పదాలు కనిపించును.
- విస్సర్ల శాసనం – జయసింహ వల్లభుడు (చాళుక్య కుబ్జ విష్ణువర్ధనుని కుమారుడు)
- కలమళ్ళ శాసనం – రేనాటి చోళరాజు ధనంజయుడు వేయించినవాడు.
- అద్దంకి శాసనం – బెజవాడ పాండురంగని శాసనం దీనిలో ''తరువోజ'' వృత్తమున్నది.
- నందంపూడి తామ్ర శాసనం – రాజరాజ నరేంద్రుడు
- బెజవాడ శాసనం – యుద్ధమల్లుడు
- నందంపూడి తామ్రశాసనం – ఆంధ్రశబ్దం భాషావాచకంగా గోచరించును.
- మాగల్లు శాసనం – తూర్పు చాళుక్యరాజు దానర్ణవుడు
- బయ్యారం చెరువు శాసనం – గణపతి దేవుని చెల్లెలు మైలాంబ వేయించినది.
- హనుమకొండ శాసనం – రుద్రదేవుడు

**రాజవంశం – చిహ్నం**

| | | |
|---|---|---|
| ◆ ఇక్ష్వాకులు | – | సింహం |
| ◆ విష్ణుకుండినులు | – | సింహం, పంజా ఎత్తిన సింహం |
| ◆ ఆనంద గోత్రికులు | – | వృషభం |
| ◆ విజయనగర | – | కూర్మం |
| ◆ శాలంకాయనులు | – | వృషభం |
| ◆ బృహత్పలాయనులు | – | సింహం |
| ◆ పల్లవులు | – | వృషభం |
| ◆ బాదామి చాళుక్యులు | – | వరాహం |
| ◆ వేంగి చాళుక్యులు | – | వరాహం |
| ◆ రాష్ట్రకూటులు | – | గరుడం |
| ◆ రెడ్డిరాజులు | – | తోరణం |
| ◆ కాకతీయులు | – | వరాహం |